

**İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ**

Cilt / Vol: 7, Sayı/Issue: 2, 2018

Sayfa: 1251-1273

Received/Geliş: Accepted/Kabul:
[22-01-2018] – [17-05-2018]

Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının Sivil Katılımları Bağlamında İncelenmesi¹

Latife KABAKLI ÇİMEN

Dr. Öğr. Üyesi Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Lecturer, Sabahattin Zaim University Education Faculty

Orcid ID: 0000-0002-4973-3630

latife.cimen@izu.edu.tr

Seher ERSOY QUADIR

Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Assoc. Prof. Necmettin Erbakan University Faculty Of Health Sciences

Orcid ID: 0000-0001-7492-5100

seherers@gmail.com

Öz

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarını sosyal sorumluluk bağlamında incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul’da bir vakıf üniversitesinden tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 247 öğrencisi oluşturmaktadır. Tarama modeli kullanılan araştırmanın verileri Sivil Katılım Ölçeği ve Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda; üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılar hakkındaki olumsuz düşüncelere katıldığı, onlarla ilgili üretilebilecek hem radikal hem de ılımlı çözüm önerileri konusunda kararsız kaldığı; onların haklarını savunan ifadelerle katıldığı ve yardımda bulunduğu belirlenmiştir. Araştırmada sonucunda üniversite öğrencilerinin sivil katılım düzeylerinin, Suriyeli sığınmacılar hakkındaki olumsuz ve radikal kararlara katılımlarıyla ilişkisiz olduğu; ılımlı çözüm üretmeleri, haklarını savunmaları ve yardımda bulunmalarıyla pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Yaşı büyük olan ve üst sınıflardaki öğrencilerin Suriyeli sığınmacılara karşı daha ılımlı çözüm ürettiği, onlara yardımda bulunduğu ve haklarını savunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin dini inanç düzeyi arttıkça sığınmacılarla ilgili olumsuz fikirlere, radikal kararlara ve düşük düzeyde ılımlı kararlara katıldıkları belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Göç, Sığınmacı, Suriyeli Sığınmacılar, Üniversite Öğrencileri, Sosyal Sorumluluk

Examination of University Students’ Attitudes Towards Syrian Refugees in the Context of Their Civil Participation

Abstract

This study was carried out to examine university students’ attitudes towards Syrian refugees in social responsibility context. The sample consisted of 247 university students. The data were obtained using the Civil Participation Scale and the Attitude towards Syrian Refugees Scale. The study found that students have negative opinions on Syrian refugees and are indecisive about both radical and moderate solutions proposed. Nevertheless, they support helping refugees. Students’ levels of civil participation were unrelated to their negative opinions but positively correlated to their supporting moderate solutions, defending Syrian refugees’ rights, and helping them. More senior and older students produced solutions that are more moderate and defended refugee rights. Nevertheless, more religious students held more negative opinions, radical decisions, and moderate decisions. Based on the data, solution-oriented suggestions were provided.

Keywords: Migration, Refugee, Syrian Refugees, University Students, Social Responsibility

¹. Bu çalışma 3-5 Kasım 2017’de düzenlenen 1. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1.Giriş

Göç, yaşanan bölge şartlarının artık insan ihtiyaçlarını karşılayamadığı durumlarda veya insan hayatı için gerekli olan asgari şartların ortadan kalkması durumunda (Beter, 2006: 10) kısa, orta ya da uzun vadeli olarak bölgeler arasında yer değiştirme (Yalçın, 2004: 14) olarak tanımlanmaktadır.

Günümüzde göç dünya problemleri arasında sayılmakta etkileri farklı bilim dalları tarafından araştırılmaktadır. İnsanlar farklı sebeplerle bireysel ya da kitlesel olarak bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya göç etmişlerdir. Yapılan bu göçler toplumları sosyo-ekonomik ve siyasi anlamda olmak üzere farklı şekillerde etkilemiştir (Ünal, 2014: 68).

Özellikle son yüzyıl içerisinde yaşanan göçler ve göç sonrası ortaya çıkan problemler, küreselleşmenin de etkisiyle birlikte göçün gerçekleştiği bölgenin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarını değiştirerek gidilen coğrafyanın istikrar ve güvenliğini de çok önemli bir şekilde etkileyebilmektedir (Mooney, 2003; Deniz, 2014). 1990'ların ortalarında Avrupa kıtasına Doğu Avrupa ve Afrika'dan yapılan göç hareketleri "yoksulların işgali", "Avrupa'nın saldırıya uğraması" şeklinde nitelendirilmiştir. Bu nitelendirmelerin yanında "göçmenler ücretleri düşürür", "yerli nüfus arasında işsizlik artar", "doğurganlıkları neticesinde sosyal sistem çöker" ve "ulusal kimlik tehlikeye düşer" gibi yeni söylemler de sıklıkla kullanılmıştır (Özekmekçi, 2010: 44-48). Günümüzde Avrupa Kıtasında yer alan birçok ülkenin Suriyelileri, mülteci olarak ülkelerine kabul etmemelerinde bu bakış açısının yansıması görülmektedir.

Asya, Avrupa, Afrika ve Ortadoğu gibi önemli geçiş bölgelerinin kavşak noktasında bulunan Türkiye, özellikle Ortadoğu'da meydana gelen iç çatışmalar ve siyasi çalkantılar nedeniyle her yıl binlerce göçmenin sığınacağı bir liman haline gelmiştir. Suriye'de 2011'de Arap Baharı'nın etkisiyle başlayan ve hala devam etmekte olan etnik ve mezhep çatışmaları yoğunlaşarak iç savaş ve çatışmalara dönüşmüş yaklaşık dört milyon Suriyeli ülkelerini terk ederek sınır komşuları Irak, Lübnan, Ürdün, Mısır ve Türkiye'ye sığınmıştır (Çetin ve Uzman, 2012).

Türkiye'nin açık kapı politikası ile gelmeye başlayan Suriyeliler öncelikle sınır illerindeki kamplara yerleştirilmiştir. Zamanla buralarda yoğun Suriyeli nüfusu oluşmuştur.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Göç istatistikleri (2017) ve BM göçle ilgili verileri (2017), dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülkenin Türkiye olduğunu göstermektedir. Ülkemize gelen kayıtlı 3.117.069 Suriyeli sığınmacının yaklaşık 237.071'ü kamplarda kalırken, geri kalan 2.879.988 kişi ise yerleşim birimlerinde yaşamaktadır. AFAD'ın (2017) raporuna göre 10 şehre dağılmış olan 22 barınma merkezinde kalan Suriyeli sayısı 233.064'dir.

Sığınmacılar Türkiye geneline yayılmasına karşılık resmi rakamlara göre 539 bin, gayri-resmi rakamlara göre 600 bin Suriyelinin yaşadığı İstanbul yoğunluk açısından ilk sıradadır. Daha sonra Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin gibi iller sıralanmaktadır. Kilis bu şehirler arasında dikkat çekmektedir. Mülteci sayısı 130 bini aşan Kilis'in nüfusu 90 bindir. Buna göre yerel halkın azınlığa düştüğü görülmektedir. Suriyeli sığınmacılar "kent mültecileri" haline dönüşmüş ve 78 milyonluk Türkiye nüfusun %4'ünü oluşturmuştur. Suriyelilerin büyük bir kısmı kamp dışında Türk halkı ile yaşamaktadır. Bu durum sosyal uyum ve kabul boyutunda özellik arz ederken, her iki halk için de birçok sorunu beraberinde getirmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017).

1.1. Suriyeli Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı ya da Misafir

Mülteci, göçmen ve sığınmacı birbiriyle sıklıkla karıştırılan kavramlar olmalarına rağmen aralarında belirleyici farklar bulunmaktadır. Ancak uluslararası hukuki boyutları, yapılan yardımların biçimi ve uygulanışı farklılık göstermektedir. Göçmen çoğunlukla ekonomik sebeplerle ülkesini gönüllü olarak terk ederek gittiği ülke yetkililerinin bilgi ve izni ile oraya yerleşen, asıl amacı kendisi ve ailesinin geleceğini garanti altına almak olan kişidir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009: 22).

Mülteci "sığınmacı" ile eş anlamda kullanılmakta, savaş ya da ülkedeki rejimin uyguladığı baskı-şiddet dolayısıyla ülkelerini terk ederek başka ülkelere gidenler "mülteci" olarak adlandırılmaktadır (Ataman, 2015: 26). Türkiye'deki mültecilik mevzuatı 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesine dayanmaktadır. Türkiye "coğrafi sınırlama" ile sözleşmeye taraf olmuş, sadece Avrupa'dan gelenlere mülteci statüsü vermektedir. Türkiye'ye Avrupa ülkeleri dışındaki ülkelere gelerek geçici olarak sığınma talep edenlere "sığınmacı" statüsü verilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'ye gelen Suriyelilerin "mülteci" değil, "sığınmacı" statüsünde olduğu kabul edilmektedir (Kap, 2014: 31-32).

Sandal ve diğ. (2016) göre; insanların yaşadıkları ülkeden bir başka ülkeye yerleşme amacı olmadan geçici olarak gerçekleştirdikleri göçe uluslararası anlamda misafir denilmektedir. Türkiye'de ise, "Geçici Koruma" rejimine tabi sığınmacılar misafir olarak tanımlanmıştır. Bu kavram göçün başlangıcından itibaren resmi yetkililer, medya ve toplumsal tanımlamalarda Türkiye'nin Suriyelilere bakış ve yaklaşımının bir ifadesi olmuştur (İHH, 2014: 7).

Daha sonra yayımlanan bir genelge ile Suriyelilere "geçici koruma" ve 'açık kapı politikası' olarak bilinen geri göndermeme ilkesi benimsenmiştir (AFAD Suriye Raporu, 2015). Suriyeli sığınmacılar Türkiye'ye geçerli bir pasaportla girdikleri takdirde, ikamet etme ve çalışma izni alabilmekte, eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanabilmektedir (UNHCR, 2015).

Yapılan değerlendirmeler Suriye’de silahlı çatışma ve güvensizlik ortamının devam edeceği ve kısa süre içerisinde bir antlaşmanın sağlanamayacağı yönündedir. Suriye’nin tam anlamıyla istikrara kavuşmasının 8-10 yılı alabileceği Suriyelilerin yıkılan yerleşim alanları yeniden yaşanabilir hale getirilinceye kadar dönmeyeceği tahmin edilmektedir. Gittikleri ülkede yeni bir hayat düzeni kuran insanlar, ülkelerindeki olumsuz şartlar ve hayati tehlike devam ediyorsa burada kalmak istemektedir (Erdoğan, 2014: 6).

Göde ve ark’na (2014) göre Suriyelilerin %21.9’u Türkiye’de kalmak isterken, %78.1’i savaş bittikten sonra Suriye’ye dönmek istediğini, %62.5 ‘i, ülke yeniden inşa edilene kadar güvenli bir bölgede kalmak istediklerini belirtmişlerdir. Ancak bunun kısa ve orta vadede mümkün olmayacağı Suriyelilerin daha uzun süre Türkiye’de yaşamak durumunda kalacakları anlaşılmaktadır.

1.2. Sivil Katılım

Teori ve uygulamada geniş anlamda ifade edilen gönüllü katılım (voluntary participation) ve sivil katılım (civic engagement) kavramlarının ortak özelliği “vatandaş” ve “aktif yurttaşlık” temelli olmalarıdır (Cooper ve diğ, 2006). Sivil katılım bireyin hem kendi hayatını kaliteli hale getirme, hem de diğer bireylerin hayatlarına katkı sağlayacak toplum yararına işlere gönüllü yardım sağlama ya da belli bir toplum ile aynı geleceği paylaşma olarak tanımlanabilir (Adler & Goggin, 2005).

Toplumda yardımlaşma, diğer insanları sevmek, saygı gösterme, paylaşma, doğruluk, adalet, hakkaniyet ve güven gibi özellikler insanları birbirine yaklaştırmaktadır. Wilson’a (2000: 217) göre bireylerin topluma faydalı olmak için gönüllü çalışmalara katılmasını destekleyen çalışmalarda bazı özelliklerin önemi gündeme gelmektedir. Palabıyık’a göre (2011: 90) arasında insanların gönüllü faaliyette bulunmasını toplumun yapısı, bireyin ait olduğu gruplar ve bireylerin kişilik özellikleri etkilemektedir.

Bireyler, STK üyeliği, kültürel etkiler ve dini inançlar gibi motivasyonlarla gönüllü faaliyetlerde bulunabilmektedir. Bunlarla beraber eğitim düzeyinin bireyin gönüllü faaliyette bulunmasını etkilediği eğitim düzeyi yükseldikçe bireyin toplumsal sorunlara ilgi duyduğu, STK üyeliği, kendine güven ve empati duygusuyla daha fazla gönüllü faaliyetleri destekledikleri anlaşılmaktadır (Palabıyık, 2011: 91)

Gönüllü toplumsal katılım ergenlerin sağlıklı kimlik gelişim sürecinin gelişimde önemli etkilere sahiptir. Bireyler, içinde yaşadıkları topluma hem fiziksel hem de psikolojik anlamda gönüllü katkılar sunduklarında bağlılık algıları güçlenmeye başlamaktadır (Erikson, 1985; akt: Akın ve diğerleri, 2014). Sadece kendi ülkesine veya kendi ülkesinde yaşayan insanlara karşı sorumluluk bilincinde olan insanların yerine artık tüm insanlığa karşı

sorumluluk hisseden bireylerin yetiştirilmesi, günümüz dünyasında daha fazla önem kazanmıştır.

Çankaya'ya (2010) göre sorumluluk kişinin başka insanların ekonomik, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını dikkate alması ve davranışlarında toplumsal çıkarları gözetmesi esasına dayanır. Bireysel sosyal sorumluluk ise kişilerin toplumun problemlerine yönelik şuurlu ve istekli davranışlarını ifade etmektedir. Bu kapsamda bireyin, devletin veya işletmelerin sorumlu olarak yaptıkları faaliyetlerin dışında herhangi bir karşılık beklemeden gönüllü bir şekilde emek harcamasıdır. Bireysel çalışmalar yanında gönüllü kuruluşlar da bireyle devlet arasında köprü vazifesi görmektedir. Kişilerin severek ve isteyerek hiçbir zorlama olmaksızın içinde yer aldığı gönüllü kuruluşlar sivil toplum için vazgeçilmezdir. İnsanların, kazançlarını zamanlarını ve emeklerini karşılık beklemeden harcamaları anlaşılabilir. Ancak, gönüllüler, maddi kazanç yerine, manevi haz, yardımseverlik, cömertlik, dayanışma, paylaşma, merhamet, sorumluluk, gibi insani boyutları tercih etmektedir (Palabıyık, 2011).

Bireylerin sorumluluk duygularını ve gönüllü çalışmalarını destekleyen İslam Dini paylaşma ve yardımlaşmaya güçlü vurgular yaparken en yakın akraba ve yakından başlamayı öğütler. Kur'an-ı Kerim'de "...Anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaş'a, yolcuya ve maliki bulduğunuz kimselere ihsân ile muâmele edin, iyi davranın..." (Nisâ: 36) buyurmaktadır. Peygamberimiz 'in yardım ve paylaşım konusundaki sözleri de inananları bu konuda motive etmektedir. "*Cebrâîl bana, dâimâ komşu hakkını tavsiye ederdi. Öyle ki ben, komşuları birbirine mirasçı kılacak zannetmiştim!*" (Buhârî, Edeb, 28) ve "*Komşusu açken tok yatan kimse bizden değildir.*" (Hâkim, II, 15; Heysemî, VIII, 167). Dini inanç, komşuluk ve insanlığın evrensel değerleri çerçevesinde Türk hükümeti ve vatandaşları maddi, manevi desteği ve fedakârlığı Suriyeli sığınmacılara göçün başlangıcından beri vermiş vermeye de devam etmektedir.

1.3.Suriyeli Sığınmacılar ve Sivil Katılım

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara "insani standartlarda muamele", "seyahat edebilme" ve "sağlık hizmetlerinden faydalanma" imkânı evrensel mülteci hakları çerçevesinde sağlanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti devleti çadır ve konteyner kentlerde/kamplarda kalanlara, 'barınma', 'eğitim', 'sağlık', "beslenme" ve 'güvenlik' gibi birçok hizmet sunmaktadır. Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık ve sosyal güvenlik hakları konusunda çalışma ve tartışmalar devam ederken, çalışma izni ile ilgili kısmi bir düzenleme bulunmaktadır (Yıldız, 2013; Tunç, 2015).

Bütün insani yardımlarla birlikte kampların dışında yaşayan Suriyeli sığınmacılar arasında kadın ve çocuk sayısının fazla, sosyoekonomik ve eğitim düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Bu durum şehirlerde

yaşayan sığınmacıların, dil, kültür ve hayat tarzına uyum konularında sıkıntı yaşanmalarına sebep olmaktadır (Yıldız, 2013). Göç başlangıçta geçici bir durum olarak kabul edilirken, zaman geçtikçe hem göç eden hem de göçü kabul edenlerin psikolojilerini ve tepkilerini etkilemeye başlamıştır (Oytun ve Gündoğar, 2015: 10).

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda; her ne kadar aynı din ve benzer kültüre sahip olsak ve insanlığın gereği olarak kapılarımızı bu insanlara açsak da bu misafirlik süresinin uzaması zaman zaman vatandaşımızın sabrını zorlamakta ve tansiyonunu yükseltmekte; istenmeyen gerginliklere sebep olabilmektedir. Özellikle gençler arasında, Suriyeli sığınmacıların kendi eğitim imkanlarını ve iş sahalarını sınırlandırdıkları, refah düzeylerini azalttıkları yönünde görüşler bulunmaktadır.

Suriyeli sığınmacılar ve yaşadıkları problemlerle ilgili birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen Türkiye'nin yaşadığı problemlere ilgi duyan ve geleceğini oluşturacak üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik görüşlerin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda yapılan araştırmanın ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın bir alt amacı olarak öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeylerinin Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarına etkisi irdelenmeye çalışılmış; bunun için de öğrencilerin sivil katılım düzeyleri ölçülmüştür. Böylece ülkemizdeki gençlerin Suriyeli sığınmacılara ne oranda empati duydukları; onların acılarını, ihtiyaçlarını ve yalnızlıklarını ne oranda paylaştıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. Yöntem

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul'da bir vakıf üniversitesinden tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 247 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Üniversite Öğrencilerinin Demografik Özellikleri (n=247)

Bölüm	Sayı	%	Sınıf	Sayı	%
Okul Öncesi Öğretmenliği	28	11.4	1. Sınıf	133	53.9
PDR	129	52.2	2. Sınıf	69	27.9
Beslenme ve Diyetetik	49	19.8	3. Sınıf	15	6.1
Sosyal Hizmet	41	16.6	4. Sınıf	30	12.1
Yaş			Cinsiyet		

18-20	176	71.3	Kadın	201	81.4
21-30	71	28.7	Erkek	46	18.6
Dini İnanç Düzeyi			Aile Gelir Düzeyi		
Yüksek düzeyde inançlı	83	33.6	Asgari ücretten daha az gelire sahip	6	2.4
Orta düzeyde inançlı	152	61.5	Asgari ücretli	3	1.2
Düşük düzeyde inançlı	12	4.9	Ortalama bir gelir düzeyine sahip	188	76.1
			Ortalamanın üzerinde gelir	50	20.3

Tablo 1'e göre çalışma grubunun % 52.2'si Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (RPD), % 19.8'i Beslenme ve Diyetetik, % 11.3'ü Okul Öncesi Öğretmenliği, % 16.6'sı Sosyal Hizmet bölümü öğrencisidir. Çalışma grubunun % 81.4'ünü kız, % 18.6'sını erkek öğrenciler oluşturmuştur. Katılımcıların % 71.3'ü 18-20 yaş arasında, % 28.7'si 21-30 yaş arasındadır. Öğrencilerin % 53.9'u birinci sınıfta, % 27.9'u ikinci sınıfta, % 6.1'i üçüncü sınıfta ve % 12.1'i dördüncü sınıftadır. Öğrencilerin % 76.1'inin aile geliri orta düzeyde, % 20.3'ünün aile geliri ortalamanın üzerinde, % 2.4'ünün aile geliri asgari ücretin altında ve % 1.2'sinin aile geliri asgari ücret düzeyindedir. Katılımcıların % 4.9'u kendini düşük düzeyde, % 61.5'i orta düzeyde ve % 33.6'sı ise yüksek düzeyde dindar olarak tanımlamıştır.

2. 2. Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu: öğrencilerin bölüm, sınıf, cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, ailenin maddi gelir seviyesi, yaşadığı bölge, kendini dini açıdan nasıl tanımladığı konularında bilgi edinebilmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Sivil Katılım Ölçeği: Bireylerin içinde yaşadıkları topluma bağlılıklarına ilişkin tutum ve davranışlarını değerlendirmek amacıyla Doolittle ve Fault (2013) tarafından geliştirilmiş ve Akın ve arkadaşları (2014) tarafından Türkçeye uyarlanarak doğrulayıcı faktör analizi ile geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları tutum alt boyutu için 0.83, davranış alt boyutu için 0.85'dir. Katılımcıların ölçekte bulunan ifadelerle aynı fikirde olma düzeyleri 7= Çok katılıyorum dan 1= Hiç katılmıyorum'a kadar puanlanan 7'li likert tipi ölçekle değerlendirilmiştir. Sivil katılım ölçeği 14 madde ile Tutum (1-8. maddeler) ve Davranış (9-14. maddeler) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte ters soru bulunmamaktadır. Tutum alt boyutu için en düşük 8, en fazla 56; davranış alt boyutu için en az 6 en fazla 42 puan

alınabilir. Daha yüksek puanlar, daha yüksek sivil katılım düzeyi olarak yorumlanmaktadır.

Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği: üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarını belirlemek amacıyla Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek “Kesinlikle katılıyorum”= 5 puan, “Katılıyorum”= 4 puan, “Kararsızım”= 3 puan, “Katılmıyorum”= 2 puan, “Kesinlikle katılmıyorum”= 1 puan olmak üzere 5’li likert tipi şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekte yer alan 28 önermenin 14 tanesi (4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,20,24) ters sorudur ve puanlama tersinden yapılmıştır.

Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Tutum Ölçeği’nin Geçerliliği ve Güvenirliği

Araştırmacılar tarafından geliştirilen veri setinin faktör analizine uygunluğunu test edebilmek için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi uygulanmıştır. Ölçeğin geçerliğinin KMO değeri 0.50’nin üzerinde olduğundan ve Bartlett testi de 0.05 önem derecesinde anlamlı olduğundan, veri seti faktör analizine uygun bulunmuştur (KMO= 0.878; χ^2 Bartlett test (378) =2.787E3; p= 0.0001) (Tablo 2).

Temel bileşenler yöntemi ve Varimax dik döndürme yöntemi kullanılarak ölçek analiz edilmiştir. Faktör ağırlığı 0.30’un altında kalan önerme bulunmamıştır. Yapılan analiz sonucunda özdeğerleri 1 ve üzerinde olan 6 faktör elde edilmiştir. Bu altı faktörün yük değerlerinin güvenirlik analizleri yapıldığında; 0.60 güvenirlik düzeyinin altında olduğu tespit edilen 1 faktör (içinde yer alan 2. ve 3 madde) analizden çıkarılmıştır. Kalan önermelerle tekrarlanan faktör analizinde, özdeğerleri 1 ve üzerinde olan 5 faktör elde edilmiştir. Ancak 28. madde, faktör iç tutarlığının sağlayamadığı için analizden çıkarılmış ve tekrar faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçekteki önerme sayısı 28’den 25’e inmiş ve toplam açıklanan varyans % 57.999 bulunmuştur. Faktör boyutları sırasıyla; “Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma”, “Suriyeli sığınmacılarla ilgili radikal çözüm üretme”, “Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme”, “Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma” ve “Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma” olarak adlandırılmıştır (Tablo 2).

Ölçeğin genel olarak güvenirliğini sınamak için de istatistiksel analiz yapılmıştır. Analiz sonucu ölçeğe ilişkin güvenirlik katsayısı Alpha = 0.901 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin yeterli düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Faktör analizi yapıldıktan sonra elde edilen 5 faktör boyutunun içsel tutarlılıklarının (güvenirliklerinin) hesaplanmasında da Cronbach Alpha değerleri kullanılmıştır (bu değerler sırasıyla 0.878; 0.775; 0.691; 0.750; 0.763’tür). Bulgular, ölçeğin yüksek geçerlik ve güvenirlik puanına sahip olduğunu göstermiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği'nin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuç Tablosu

Tutum İfadeleri	Faktör Ağırlıklı rı	Faktör ün Açıkla yıcılığı (%)	Güve nirlik
9. Sığınmacılar, ülkenin ekonomik yapısı için potansiyel bir tehlike oluşturmaktadır. (-)	0.737	30.835	0.878
5. Sığınmacılar bulundukları yerlerde şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçlara bulaşarak toplumsal ahlak ve huzuru bozmaktadır. (-)	0.735		
6. Sığınmacıların bazıları ülkedeki terör olaylarını tetiklemektedir. (-)	0.710		
11. Sığınmacılar, ülkemizin siyasi yapısı için potansiyel bir tehliktir. (-)	0.699		
8. Sığınmacılar, ülkenin demografik yapısı için potansiyel bir tehlike oluşturmaktadır. (-)	0.699		
12. Sığınmacılar, toplumdaki aile kurumu için potansiyel bir tehlike oluşturmaktadır. (-)	0.652		
7. Sığınmacılar ülkedeki iş olanaklarını sınırlamaktadır. (-)	0.633		
4. Sığınmacıların bazıları ülkenin kanunlarını ihlal etmektedir. (-)	0.557		
10. Ülkede yardıma muhtaç çok sayıda yoksul vatandaş varken vergilerimin sığınmacılara harcanmasına karşıyım. (-)	0.494	9.128	0.775
24. Sığınmacıların, kendi ülkelerindeki problemlerden dolayı ülkelerini terk etmelerini doğru bulmuyorum. (-)	0.772		
13. Sığınmacıların vatanlarındaki problemler devam ediyor olsa bile ülkelerine gönderilmelidir. (-)	0.701		
14. Ülkeler sığınmacı kabul etmemeli, her ülke sorununu kendi içinde çözmelidir. (-)	0.697		
15. Sığınmacılar, sadece kamplarda barındırılmalı, başka şehirlere dağılmasına izin verilmemelidir. (-)	0.571	6.913	0.691
22. Sığınmacılar ülke geneline yerleştirilerek çalışmaları ve topluma uyum sağlamaları için politikalar geliştirilmelidir.	0.748		
21. Sığınmacılara vatandaşlık hakkı verilmelidir.	0.703		
25. Sığınmacı bir komşunun olmasını isterim.	0.659		
23. Sığınmacılar, yaşamakta olduğu ülkelerde genç	0.486		

**Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının Sivil Katılımları
Bağlamında İncelenmesi**

işgücünü oluşturabilir.			
20. Ülkesindeki sorun çözüldükten sonra sığınmacılar geri gönderilmelidir. (-)	0.391		
18. Sığınmacılar ülkede misafir olarak görülmelidir.	0.712		
17. Sığınmacılar zulümden kaçan insanlardır.	0.710		
19. Ülkelerindeki kriz çözülene kadar sığınmacılar sığınmacı statüsünde istedikleri kadar kalmalıdır.	0.585	5.982	0.750
16. Sığınmacıları ülkeye kabul etmek, insan haklarının gereğidir.	0.550		
1. Sığınmacılara eğitim fırsatı verilmelidir.	0.464		
27. Sığınmacının kendisine ya da sığınmacılara ulaştırılmak üzere herhangi bir kurum/kuruluşa nakdi (para) yardımda bulundum.	0.810	5.142	0.763
26. Sığınmacının kendisine ya da sığınmacılara ulaştırılmak üzere herhangi bir kurum/kuruluşa ayni (yiyecek, giyecek vb.) yardımda bulundum.	0.746		
Toplam	57.999		
Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliği	0.878		
Bartlett Küresellik Testi Khi kare	2.787E3		
sd 378	p değeri	0.0001	

2.3. Verilerin Analizi

Örneklem grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin “Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği” puanları ile “Sivil Katılım Ölçeği” puanları, ortalamalarına göre tablolar hazırlanmış ve yorumlanmıştır. Daha sonra da bu iki ölçeğin birbiriyle ve öğrencilerin demografik özellikleriyle ilişkili olup olmadığı Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanarak irdelenmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları, her bir faktördeki önermelere katılım puanlarının ortalamalarına göre incelenmiştir. Daha sonra aynı öğrencilerin “Sivil Katılım Ölçeği” puan ortalamaları incelenmiştir. En sonunda katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, sivil katılım düzeyleriyle ve bağımsız değişkenlerle ilişkisi istatistiksel açıdan incelenmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının İncelenmesi

Araştırma kapsamına alınan üniversite öğrencileri Suriyeli sığınmacılar hakkındaki olumsuz düşüncelere katılmış ($\bar{X}= 2.51$); öğrenciler Suriyeli sığınmacılarla ilgili üretilebilecek hem radikal çözüm önerileri ($\bar{X}= 3.36$); hem de ılımlı çözüm önerileri ($\bar{X}= 2.81$) konusunda kararsız kalmış; bununla birlikte öğrenciler Suriyeli sığınmacıların haklarını savunan ifadelerle katılmış ($\bar{X}= 4.01$) ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunduğunu ($\bar{X}= 3.57$) belirtmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Puan Ortalamaları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Puanlarının Ortalamaları (n= 247)

<i>Faktörün Adı</i>	<i>Madde sayısı</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	$\bar{X}$	S_x	<i>Sum</i>
Faktör 1: Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma (-)	9	1.00	4.56	2.51	0.78	620.78
Faktör 2: Suriyeli sığınmacılarla ilgili (karşı) radikal çözüm üretme	4	1.00	5.00	3.36	0.99	830.25
Faktör 3: Suriyeli sığınmacılarla(dan yana) ilgili ılımlı çözüm üretme	5	1.00	4.60	2.81	0.77	694.60
Faktör 4: Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	5	1.40	5.00	4.01	0.68	992.00
Faktör 5: Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	2	1.00	5.00	3.57	1.14	881.00

Tablo 3 incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin, Suriyeli sığınmacıların haklarına saygı duydukları, onlara yardımda bulundukları; ancak büyük ihtimalle uzayan ve belirsizliğini koruyan süreçle ilgili kaygılarından dolayı sığınmacılarla ilgili olumsuz düşüncelere katıldıkları, gerek radikal gerekse ılımlı çözüm önerilerine ise çok sıcak bakmadıkları söylenebilir.

Üniversite Öğrencilerinin Sivil Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

Doolittle ve Fault (2013) tarafından geliştirilen “Sivil Katılım Ölçeği”nde “sivil katılım tutumları” ile bireylerin kendi toplumlarına katılımları ve toplumda farklılık oluşturmak şeklinde algıladıkları yetenekleri hakkında kişisel inançları ve hisleri tanımlanmıştır. “Sivil katılım davranışı” ile de insanların kendi toplumlarında farklılık oluşturmakla bağlantılı aktif girişimleri anlamına gelen eylemler tanımlanmıştır.

Tablo 4’te Üniversite Öğrencilerinin Sivil Katılım Puanlarının Ortalamaları verilmiştir.

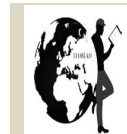
Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin Sivil Katılım Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

<i>Faktörün Adı</i>	<i>Madde sayısı</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	$\bar{X}$	S_x	<i>Sum</i>
Faktör 1: Tutum İfadeleri	8	2.88	7.00	6.32	0.59	1560.75
Faktör 2: Davranış ifadeleri	6	3.33	7.00	5.74	0.85	1417.50
Ölçek Toplamı	14	4.29	7.00	6.03	0.63	1489.12

Tablo 4’e göre üniversite öğrencileri, sivil katılım tutumları çok katılıyorum yüksek düzeyde ($\bar{X}= 6.32$) ve sivil katılım davranışları ($\bar{X}= 5.74$) katılıyorum düzeyindedir. Bu sonuç davranış puanlarının tutum puanlarına göre düşük olduğunu göstermektedir.

Tarama modeli araştırmalarda, tutum ve davranış arasında uyumsuzluk görülebilmektedir. Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar’a (2015) göre ortam, davranışı belirlemede tutumdan daha etkili olabilmekte ancak çok güçlü tutumlar, ortam engellerini aşip her durumda aynı davranışa yol açabilmektedir. Tutumların davranışları belirlemesinde etkili olan faktörler; zaman, tutumun güç derecesi, tutumun ulaşılabilirliği ve farkındalık olarak sıralanmaktadır.

Üniversite Öğrencilerinin Sivil Katılım Düzeylerinin, Bağımsız Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi Üniversite öğrencilerinin sivil katılım düzeylerinin bağımsız değişkenlere göre korelasyon katsayıları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinin Sivil Katılım Düzeylerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Pearson Korelasyon Katsayısı

	Öğrencinin Cinsiyeti	Öğrencinin Yaşı	Öğrencinin Sınıfı	Ailesinin Gelir Düzeyi	Dini İnanç Düzeyi
Sivil Katılım Ölçeği	0.009	0.099	0.110	-0.069	-0.059

*p<0.05

p<0.01 *p<0.001

1= Kadın

2= Erkek

Tablo 5'te üniversite öğrencilerinin sivil katılım düzeylerinin bağımsız değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir: Öğrencilerin sivil katılım düzeyleri ile cinsiyet, yaş, devam ettikleri sınıf, ailelerinin gelir düzeyi ve dini inanç düzeyleri arasında istatistiki yönden anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının Sivil Katılım Düzeyleriyle ve Bağımsız Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi

Tablo 6'da üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları ile sivil katılım düzeyleri ve bağımsız değişkenler arasında ilişki olup olmadığı, Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanarak incelenmiştir.

Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının Sivil Katılım Düzeylerine ve Bağımsız Değişkenlere Göre Pearson Korelasyon Katsayısı

	Sivil Katılım Ölçeği	Öğrencinin Cinsiyeti	Öğrencinin Yaşı	Öğrencinin Sınıfı	Ailesinin Gelir Düzeyi
Faktör 1: Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma	0.000	- 0.041	0.086	0.115	0.011
Faktör 2: Suriyeli sığınmacılarla ilgili	0.095	- 0.101	0.035	0.051	-0.012

Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının Sivil Katılımları Bağlamında İncelenmesi

radikal çözüm üretme						
Faktör 3:	Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	0.138*	0.006	0.185**	0.182**	0.076
Faktör 4:	Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	0.297***	0.047	0.166**	0.169**	- 0.009
Faktör 5:	Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	0.275***	0.045	0.148*	0.206**	0.116
*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001 1= Kadın 2= Erkek						

Tablo 6'ya göre, "Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma" ($r = 0.000$; $p > 0.05$) ve "Suriyeli sığınmacılarla ilgili radikal çözüm üretme" ($r = 0.095$; $p > 0.05$) faktörleri ile "Sivil Katılım Ölçeği" arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki bulunmazken; "Sivil Katılım Ölçeği", "Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme" ($r = 0.138$; $p < 0.05$), "Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma" ($r = 0.297$; $p < 0.0001$) ve "Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma" ($r = 0.275$; $p < 0.0001$) faktörleriyle pozitif ilişkili bulunmuştur.

Ayrıca öğrencilerin yaşları ve devam ettikleri sınıflar "Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme" (yaş: $r = 0.185$; $p < 0.01$ / sınıf: $r = 0.182$; $p < 0.01$), "Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma" (yaş: $r = 0.166$; $p < 0.01$ / sınıf: $r = 0.169$; $p < 0.01$) ve "Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma" (yaş: $r = 0.148$; $p < 0.05$ / sınıf: $r = 0.206$; $p < 0.01$) faktörleriyle pozitif ilişkili bulunmuştur.

"Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma" ve "Suriyeli sığınmacılarla ilgili radikal çözüm üretme" faktörleri ise öğrencilerin yaşları ve sınıflarıyla ilişkili bulunmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 6). Bu bulguya göre yaşça büyük olan ve üst sınıflardaki öğrencilerin Suriyeli sığınmacılara karşı daha duyarlı tutum sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetleri ($p > 0.05$) ile aile gelir düzeylerine ($p > 0.05$) göre Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumları arasında istatistiksel açıdan önemli bir ilişki bulunmamıştır.

Öğrencilerin dindarlık düzeyleriyle Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde; öğrencilerin inanç düzeyleri arttıkça "Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma" ($r = 0.241$; $p < 0.0001$), "Suriyeli sığınmacılarla ilgili radikal çözüm üretme" ($r = 0.261$; $p < 0.0001$) ve "Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme" ($r = 0.162$; $p < 0.05$) oranlarında artış olduğu saptanmıştır. "Suriyeli sığınmacıların

haklarını savunma" ve "Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma" tutumları ise dini inanç düzeyi ile ilişkili bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 6).

4. Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre; üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacıların haklarını savundukları ($\bar{X}=4.01$) ve onlara yardımda bulundukları ($\bar{X}=3.57$) ancak onlarla ilgili olumsuz fikirlere katıldıkları ($\bar{X}=2.51$); radikal ($\bar{X}=3.36$) ve ılımlı ($\bar{X}=2.81$) çözüm önerileri konularında ise kararsız kaldıkları belirlenmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumları

Faktör 1: Araştırma sonuçlarına göre; üniversite öğrencilerinin, Suriyeli sığınmacılar hakkındaki olumsuz düşüncelere katıldığı belirlenmiştir ($\bar{X}=2.51$).

Söz konusu olumsuz tutumlar: sığınmacıların ülkenin ekonomik yapısı için potansiyel bir tehlike oluşturduğu; yaşadıkları bölgelerde hırsızlık şiddet, fuhuş ve kaçakçılık gibi suçlara bulaşarak toplumun ahlak ve huzurunu bozdukları, ülkemizin siyasi, ekonomik, demografik yapısı ve aile kurumu üzerinde potansiyel bir tehlike oluşturduğu; bazılarının terör olaylarını tetiklediği, iş imkânlarını sınırladığı, kanunları ihlal ettiği ve ülkede yardıma muhtaç çok sayıda yoksul vatandaş varken vergilerinin sığınmacılara harcanmasına karşı olduğu yönündedir.

Bu sonuçlar, literatürde yapılmış benzer araştırmalarla karşılaştırıldığında; benzer sonuçlar görülmektedir. Bunlardan bazıları; Suriyeli sığınmacıların terör olaylarını tetikleyerek güvenlik sorunu oluşturdukları (Türkoğlu, 2011; Erdoğan, 2014; Göde ve ark., 2014, Ercan, 2016; Çetin 2017); bazı Suriyelilerin hırsızlık, şiddet, fuhuş, kaçakçılık gibi ahlak dışı suçlara bulaşarak halkın huzurunu bozdukları (Erdoğan, 2014; Boyraz, 2015; Döner, 2016); ülkeye ekonomik yük getirdikleri, hayat pahalılığını (ev kiralılarının artması gibi), işsizliği ve iş kaybını artırdıkları (Transatlantik Eğilimler 2013 Raporu; TÜİK, 2013; Erdoğan, 2014; Öztürkler ve Göksel, 2015; Atasoy ve Demir, 2015; ORSAM, 2015; Döner, 2016; Topkaya ve Akdağ, 2016, Ercan, 2016; Çetin 2017), çevreyi ve sağlıklı yaşamı olumsuz etkiledikleri (Karadeniz, 2016). Suriyelilerin sınır topraklarında tampon bölge oluşturularak oralarda barındırılması gerektiği (Demir, 2015; Gözübüyük Tamer, 2016) ve aile kurumu üzerinde potansiyel tehlike oluşturdukları TÜİK (2017) evlenme ve boşanma istatistikleri yabancı gelinler arasında Suriyeli gelinlerin %28,8 ile ilk sırada yer aldığını, Kaba evlenme hızının binde 10,19 ile en yüksek Kilis olduğu şeklinde sıralanabilir.

Bu çalışmalar, yapılan araştırmanın bulgusunu desteklemekte Suriyeliler ile ilgili olumsuz fikirlere halkın katıldığını göstermektedir. Çalışma

sonuçlarını kısmen desteklemeyen Gözübüyük Tamer'in (2016) Trabzon'da yaptığı araştırmada katılımcıların yarısı (% 51.0) Suriyelilerin, sadece kamplarda barındırılmasını isterken Türkiye'ye sığınan insanların ülkelerine geri gönderilmelerine taraftar olmadıkları belirlenmiştir. Suriyelilerin ekonomiye (üretici, inşaat işçisi, tarım işçisi, sanayi) olarak olumlu katkıları olduğunu gösteren çalışmalar da (Karadeniz, 2016) bulunmaktadır.

Suriyeli sığınmacı sayısının artması ve onlarla farklı zamanlarda, şartlarda ve ortamlarda muhatap olma, kişilerin Suriyelilerle ilgili olumlu ya da olumsuz düşünlere sahip olmalarında etkili olduğu izlenimi vermektedir.

Faktör 2: Araştırma sonuçlarına göre; üniversite öğrencileri Suriyeli sığınmacılarla ilgili üretilebilecek radikal çözüm ifadelerine katılma konusunda kararsız kalmıştır ($\bar{X}$ = 3.36).

Söz konusu radikal çözümler: Sığınmacıların, kendi ülkelerindeki problemlerden dolayı ülkelerini terk etmelerini doğru bulmadığı; sığınmacıların vatanlarındaki problemler devam ediyor olsa bile ülkelerine gönderilmesi gerektiği; ülkelerin sığınmacı kabul etmemesi ve her ülkenin sorununu kendi içinde çözmesi gerektiği; sığınmacıların sadece kamplarda barındırılmasının, başka şehirlere dağılmasına izin verilmemesinin gerektiği yönündedir.

Bu sonuçlar, benzer araştırmalarla karşılaştırıldığında; Suriyelilerin ülkelerine geri gönderilmeleri veya sadece kamplarda barınmaları ve Türkiye'ye geçişlerinin durdurulması (Erdoğan (2014; EDAM, 2014; Transatlantik Eğilimler, 2014; Global Politika ve Strateji, 2015; Demir, 2015; Varyans Araştırma Danışmanlık şirketinin (2016) Türkiye Gündemi Kamuoyu araştırması) bu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Öncelikle komşu ülke Müslüman din kardeşlerimiz ve insan olarak yaşanan problemlere çözüm adına maddi ve manevi olarak destek verilmiştir. Ancak sürecin çok uzaması ve beklenenden çok Suriyelinin kamplar dışında bütün ülkeye dağılarak misafirliğin ötesine geçerek ev sahibi gibi davranmaları Türk milletinde tereddütler oluşmasına sebep olmuştur. Aynı tutumun üniversite öğrencilerinde de olduğu görülmektedir.

Faktör 3: Araştırma sonuçlarına göre; üniversite öğrencileri, Suriyeli sığınmacılarla ilgili üretilebilecek ılımlı çözüm ifadelerine katılma konusunda kararsız kalmıştır ($\bar{X}$ = 2.81).

Söz konusu ılımlı çözümler: Sığınmacılar ülke geneline yerleştirilerek çalışmaları ve topluma uyum sağlamaları için politikalar geliştirilmesi; vatandaşlık hakkı verilmesi; sığınmacı bir komşusunun olmasını isteme; sığınmacıların, yaşamakta olduğu ülkelerde genç işgücünü oluşturabileceğini düşünme; ülkesindeki sorun çözüldükten sonra sığınmacılar geri gönderilmesi gerektiğini düşünme şeklindedir.

Bu sonuç yapılmış araştırmalarla karşılaştırıldığında; Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesi fikrine sıcak bakılmadığı (Erdoğan, 2014; Varyans Araştırma Danışmanlık Şirketi, 2016 (Suriyelilere vatandaşlık ve/veya çalışma izni verilmesini destekleyenler 2014 yılında % 8.0 iken 2016 da bu desteğin %1.7'ye düştüğü) destek oranının zaman içinde düştüğü görülmektedir. Metropoll Araştırma Şirketi, 2016: % 83'ünün bunu onaylamadığı), Suriyelilerin Türkiye'de kalmalarının büyük sorunlara yol açacağına inandıkları (Erdoğan, 2014; Göde ve ark 2014) ve Suriyeli biri ile komşuluk yapmak istemedikleri (Erdoğan, 2014) yönünde bulgular elde edilmiştir. Bu bulgular arasındaki farklar, Türkiye'de Suriyeli sığınmacılarla ilgili görüşlerin bölgeden bölgeye hatta bireyden bireye farklılık gösterdiğinin somut belirtisidir.

Faktör 4: Araştırma sonuçlarına göre; üniversite öğrencileri, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunan ifadelerle katılmıştır ($\bar{X}$ = 4.01).

Sığınmacıların savunulan hakları: Türkiye'de misafir olarak görülmeleri, zulümden kaçan insanlar olduğu, ülkelerindeki kriz çözülene kadar sığınmacı statüsünde istedikleri kadar kalabilecekleri, ülkeye kabul etmenin, insan haklarının gereği olduğu ve sığınmacılara eğitim fırsatı verilmesi gerektiği yönündedir.

Bu sonuç başka araştırmalarla karşılaştırıldığında; Türkler arasında Suriyelileri din kardeşi ve misafir olarak görenler ve onları kabul etmenin insanlık görevi olduğunu (Özmen, 2012; Apak, 2014; Erdoğan, 2014; Gözübüyük ve Tamer, 2016) gösteren sonuçlar bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Din benzerliği dışında uyumsuzlukların ve farklılıkların olduğunu söyleyenler de bulunmuştur (Nasirova, 2014). Ayrıca vatandaşlarımız sığınmacılara eğitim fırsatı verilmesi gerektiği konusuna sıcak bakmıştır (Erdoğan, 2014; Göde ve ark., 2014). Araştırma bulguları bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir.

Faktör 5: Araştırma sonuçlarına göre; üniversite öğrencilerinin, Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunduğu belirlenmiştir ($\bar{X}$ = 3.57)

Bu sonuçlar, yapılmış benzer araştırmalarla da desteklenmektedir. Türkiye ile Suriye arasındaki tarihi ve coğrafi ilişkiler nedeniyle Suriyelilerin Türkiye'ye kabul ve yardım edilmesini bir mecburiyet olarak görme ve yardım etme (Optimar, 2014; Erdoğan, 2014; Atasoy ve Demir, 2015), maddi ve manevi yardımda bulunma (Döner, 2016), halkın ve yardım kuruluşlarının, devlet desteği beklemeksizin destek olması (Güçer ve ark, 2013; Topkaya ve Akdağ, 2016).

Küresel İnsani Yardım 2017 Raporu Türkiye'nin 2016 yılında Suriyelilere yaptığı altı milyar ABD doları tutarında insani yardımın mili gelirinin %0,75'ni oluşturduğunu göstermektedir (AFAD, 2017).

İstanbul'daki yerel yönetimler Suriyelilere birçok konuda hizmet verirken gıda ile ev eşyası başışı gibi sosyal yardımlar da yapmaktadır. Aynı zamanda STK'larla iş birliği yaparak bu yardımları organize etmektedir (Woods ve Kayalı, 2017). Bunun yanında Kariman (2015) çalışmasında, Isparta'da yaşayan sığınmacıların % 86.0'sı Türkiye Cumhuriyetinden yardım gördüklerini belirlerken; halkın, bedelsiz olarak mültecilere evlerini açtığı, ev ev gezerek yardım topladığı ve ihtiyaç sahiplerine ulaştırdığını belirlemiştir.

Bu konuda farklı görüşlerin olduğu görülmektedir. Bir tarafta Suriyelilere yardımı zorunlu bir görev kabul edenler bulunmakta diğer tarafta ise ülkemizde yardıma muhtaç insanlar varken onlara yardım etmeyi gereksiz bulanlar yer almaktadır (Erdoğan, 2014).

Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılarla ilgili sivil katılım tutum puanlarının, davranış puanlarına göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin sivil katılım düzeyleriyle bazı özellikleri (cinsiyet, yaş, sınıf, aile gelir düzeyi, dindarlık düzeyi) arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin sivil katılım düzeyleri, Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumsuz ve radikal kararlarıyla ilişkisiz bulunurken; ılımlı çözüm üretme, onların haklarını savunma ve yardımda bulunma düzeyleri arasında pozitif ilişkili bulunmuştur. Bu durumda, öğrencilerin sosyal sorumluluk bilinçleri ve yardıma muhtaç insanlara empatiyle yaklaşma oranları arttıkça, sivil katılım düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin sığınmacılarla ilgili tutumları ile demografik özellikleri arasındaki ilişki de incelenmiştir: Öğrencilerin yaşlarıyla devam ettikleri sınıflar, "Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme", Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma ve "Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma" faktörleriyle pozitif ilişkili bulunmuştur. Bu sonuca göre yaşça büyük olan ve üst sınıflardaki öğrencilerin Suriyeli sığınmacılara karşı daha duyarlı tutum sergiledikleri söylenebilir.

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ve aile gelir düzeyleri ile Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumları arasında istatistiki açıdan önemli bir ilişki bulunmamıştır. Bununla birlikte öğrencilerin dini inanç düzeyi arttıkça sığınmacılarla ilgili olumsuz fikirlere, radikal kararlara ve ılımlı kararlara katılma oranının arttığı belirlenmiştir.

Göçün başlangıcından beri Suriyeli sığınmacılara her türlü maddi ve manevi destekleyen Türk halkının uzayan bu süreç ve yaşanan birçok olumsuzluktan dolayı bu tutumları geliştirmiş oldukları söylenebilir.

Araştırmamıza katılan üniversite öğrencilerinin kendilerini dindar olarak tanımlamalarına rağmen Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumsuz ve radikal tutumlara daha çok sahip olmalarının nedeni; belirsizliğini koruyan

misafirlik sürecinin uzamasının, ülkede yaşanan ekonomik sıkıntıların ve güvenlik sorunlarının kaynağı olarak görülmesine bağlandığı söylenebilir. Türk vatandaşlarının refah düzeyini düşürmesi, iş imkânlarını sınırlaması, Türkiye'nin jeopolitik konumunun siyasi öneminden dolayı çatışmalara ve terör eylemlerine açık hale getirmesi ve bazı terör örgütleriyle savaşı başlatması, bu savaşta her ölen Türk askerinin sorumlusu olarak sığınmacıların görülmesi olabilir.

Öneriler

Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde tanınan barınma, sağlık, eğitim ve çalışma imkanı gibi yükümlülükler yerine getirirken, sığınmacıların üretime katkıda bulunmaları ve kendi geçimlerini kendilerinin sağlaması amacıyla sosyal politikalar üretilmelidir. Sokakta çalıştırılan veya dilendirilen çocuklar ile sokakta yaşayan ve dilenen yetişkinlerle ilgili politikalar geliştirilmeli gerekirse cezai yaptırım uygulanmalıdır. Türk halkının, can ve mal güvenliği öncelikle korunması, bu bağlamda halkın huzurunu bozan davranışlar sergileyen ve suça karışan Suriyelilere cezai yaptırım uygulanması; gerekirse bu kişileri sınır dışı edilmesi, Suriye'de iç savaşın sona ermesi çabalarının desteklenerek Suriyelilerin ülkelerine geri dönüşlerinin teşvik edilmesi önerilir.

Kaynakça

- Acar, C., Sandıklı, B., Mücaz, M., Ülger, Z. ve Torun, P. (2015). İstanbul'da Yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: İhtiyaç Analizi Raporu. Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Yayını, İstanbul.
- Adler, R. P., & Goggin, J. (2005). What do we mean by "civic engagement"? *Journal of Transformative Education*, 3(3), 236-253.
- AFAD Başkanlığı, (2017). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, *Saha Araştırması Sonuçları* (08 Ağustos 2017). Ankara.
- Akın, A., Usta, F. & Akın, Ü. (2014). The validity and reliability of Turkish version of the Civic Engagement Scale. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 4(2), 55-59.
- Ataman, H. (2015). Mülteci mi, sığınmacı mı, misafir mi? Görüş, TUSİAD, sayı: 88, 26-33.
- Atasoy, A. ve Demir, H. (2015). Suriyeli sığınmacıların Kırıkhan'a (Hatay) etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (38), 457-470.
- Beter, Ö. (2006). Sınırlar ötesi umutlar, Ankara: Sabev Yayınları, No:15.

- Boyraz, Z. (2015). Türkiye’de göçmen sorununa örnek Suriyeli mülteciler, *Journal of World of Turks*, 7, (2), 35-58.
- Buhârî, Edeb, 28) (Hâkim, II, 15; Heysemî, VIII, 167).
- Cooper, Terry L., Bryer, Thomas A. ve Meek, Jack W. (2006). Citizen-Centered Collaborative Public Management. *Public Administration Review*, December, Special Issue, 76-88.
- Çankaya, İ. H. (2010). Öğrencilerin Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin Artırılmasında Okulun Rolüne İlişkin Yönetici Görüşleri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 35(378), 17-25.
- Çetin, A. ve Uzman, N. (2012). Sığınmacılar çerçevesinde Suriye-Türkiye ilişkilerine bir bakış. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi* 1(1), 3-18.
- Çetin, S. (2017). İzmir’deki Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algısı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Dağ, A. E. (2015). Suriye: Küresel ve bölgesel kaostan beslenen iç savaş. İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, İstanbul.
- Demir, O.Ö (2015). Göç Politikaları, Toplumsal Kaygılar ve Suriyeli Mülteciler, Global Politika ve Strateji Analiz 1, Ankara.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *TSA*, 18 (1), 175-204.
- Doolittle, A. & Faul, A.C. (2013). Civic Engagement Scale: A Validation Study. *Sage Open Journal*, 3; 1-7.
- Döner, H. (2016). Suriyeli Göçmenlerle Yaşanan Sorunlar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Hatay İli Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- EDAM. (2014). Türk Kamuoyunun Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Bakış Açısı, Türkiye’de Dış Politika ve Kamuoyu Anketleri 2014/1, Ekonomi ve Dış Politika Araştırmaları Merkezi (EDAM), Yayını.
- Ercan, Ö .(2016). Medyanın Kitleleri Etkilemedeki Gücü: Suriye Savaşı Üzerinden Yazılı Basın İncelemesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Erçoban, P. (2014). Türkiye’ye Sığınan Suriyeliler Misafir Değil, Mülteci, Söyleşi, E. C. Dağlıoğlu, 11.01.2014, <http://www.agos.com.tr/haber.php?seo=turkiyeyesiginan-suriyeliler-misafir-degil-multeci&haberid=6419>.

- Erdoğan, M. M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara.
- Erikson, E. H. (1985). *Childhood and society*. New York: W.W. Norton & Company.
- Global Politika ve Strateji (2015). Türkiye Toplumsal Eğilimler Anketi 2015.
- Göde, B. ve diğerleri (2014) Suriyeli Sığınmacılar Raporu İstanbul Örneği, İstanbul Fikir Enstitüsü, İstanbul.
- Göç Terimleri Sözlüğü. (2009). Uluslar Arası Göç Hukuku. Editör Bülent Çiçekli, Iom Uluslar Arası Göç Örgütü.
- Güçer, M., Karaca, S. ve Dinçer, O.B. (2013). *Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı: Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması*. USAK Yayınları No: 13-04, 24.
- Hodgkinson, V. A. (2003). "Volunteering in Global Perspective", *The Values of Volunteering: Cross Cultural Perspectives*, Paul Dekker ve Loek Halman (Ed). Kluwer Academic-Plenum Publishers, New York.
- Kağıtçıbaşı, Ç ve Cemalcılar, Z. (2015). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar*. 17. Basım, Evrim Yayınevi, İstanbul.
- Kap, D. (2014). Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları, *Akademik Perspektif*, ss.30-35.
- Karadeniz, M. (2016). *Kilis'te Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların İl Ekonomisine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis.
- Kariman, S. (2015). *Türkiye'ye Göç Eden Mültecilerin Sosyal Hayata Uyum Sürecinin İncelenmesi: Isparta Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Mooney, E.D. (2003). *Towards a protection regime for internally displaced persons*. Newman E. and Selm, J. (ed.), *Refugees and Forced Displacement: International Security, Human Vulnerability, and the State*, United Nations University Pres, New York, 159-180.
- ORSAM- TESEV Raporu. (2015). Haz: Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara.
- Özekmekçi, M. İ. (2010). Tehdit sınırını geçemeyen göçmen. *Hayat Sağlık Dergisi*, 2; 44-48.
- Öztürkler, H ve Göksel, T. (2015). Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme, ORSAM Rapor No: 196.
- Palabıyık, Hamit (2011) Gönüllülük ve Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım Üzerine Açıklamalar, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), s.821

Sandal, E.K.; Haçerkıran, M.ve Tıraş, M.(2016). Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler ve Gaziantep İlindeki Yansımaları, Gaziantep University Journal of Social Sciences, 2016 15(2).

T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç istatistikleri (2017)

Topkaya, Y. ve Akdağ, H. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Suriyeli Sığınmacılar Hakkındaki Görüşleri (Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 767-786.

Tunç, A.Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme, *Tesam Akademi Dergisi*, 2 (2); 29 – 63.

Ünal, S. (2014). Türkiye’nin beklenmedik konukları: “öteki” bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Journal of works of Turks* 6/3. 65-89.

Varyans Araştırma Danışmanlık şirketi Ocak-Şubat (2016). Türkiye deki Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Kabul ve Uyumlarına İlişkin Rapor

Yalçın, C. (2004). Göç sosyolojisi. Ankara: Anı.

Yıldız, Ö. (2013). Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler, Türkiye ve Gelecek Algısı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 140-169.

Wilson, J. (2000) “Volunteering”, *Annual Review of Sociology*, Vol. (26)217-229.

Woods, A ve Kayalı, N. (2017). Suriyeli Topluluklarla Etkileşim: İstanbul’daki Yerel Yönetimlerin Rolü, İstanbul Politikalar Merkezi, İstanbul.

<https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay1.aspx?IcerikID=747&> Erişim Tarihi: 2 Eylül 2017.

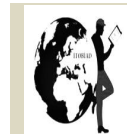
AFAD Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Yardımlar (08 Ağustos 2017)

https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2373/files/Suriyeli_Siginmacilara_Yapilan_Yardimlar+7.pdf Erişim Tarihi: 2 Eylül 2017.

http://www.usak.org.tr/usak_det.php?id=1&cat=817&h=#.UoYsiU05nIU

Elitok, S. (2013). İğneyi Avrupa ve ABD’ye; Çuvaldızı Kendimize: Türkiye’de Göçmen Algısı, 22.11.2013, <http://t24.com.tr/haber/igneyi-avrupa-ve-abdyecuvaldizi-kendimize-turkiyede-gocmen-algisi>, 244595.

Güçtürk, Y. (2014) . (Söyleşi: Zeynep Berre Özçelik) 5 Soru: Sürgün ile Savaş Arasında Suriyeli Mülteciler, SETA (Siyaset Ekonomi ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı) 31 Aralık 2014, <http://setav.org.tr/5-soru-surgun-ile-savas-arasinda-suriyeli-multeciler/yorum/18059> (05.11.2017)

<http://www.milliyet.com.tr/turkiye-suriyelilere-yardim-etmeli-mi-istanbul-yerelhaber-488315/>

İnsani Yardım Vakfı İHH (2014). Komşuda Kriz Suriyeli Mülteciler <https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/82/suriyeli-multeciler-web.pdf> 10.11.2017’de indirilmiştir.

Transatlantik Eğilimler (2014) Transatlantic Trends Key Findings 2014, The German Marshall Fund of the United States Strengthening Transatlantic Cooperation.

<http://trends.gmfus.org/files/2013/09/TT2013-Key-FindingsReport-in-Turkish.pdf>

TUİK (2017) evlenme boşanma istatistikleri Evlenme_ve_Boşanma_İstatistikl_02.03.2017%20(2).pdf 10.11.2017’de indirilmiştir.

UNHCR (2015), Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler sık Sorulan Sorular, The UN Refugee Agency, http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/s%C4%B1k_sorulan_sorular.

